

Länsstyrelsen
Västerbottens län

Bilaga 2. till "Beslut om naturreservat för Långträsk".

SKÖTSELPLAN

Datum
2009-12-14

Ärendebeteckning
511-18293-2002
Arkivbeteckning
2402244

1(12)

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET LÅNGTRÄSK I VINDELNS KOMMUN

Foto: Henrik Sporrang/Länsstyrelsen

Länsstyrelsen i Västerbottens län
Storgatan 71B
901 86 Umeå
Växel: 090-10 70 00

1. Syftet med säkerställande och skötsel

Syftet med naturreservatet Långträsk är att bevara ett stort och av exploateringar i huvudsak opåverkat naturlandskap med brandpräglade tallskogar, myrar, tjärnar samt dess naturliga flora och fauna i ett gynnsamt tillstånd. Naturliga processer och vattenståndsfuktuationer ska tillåtas fortgå ostört och återkommande skogsbränder ska vara en naturlig del av skötseln. Naturskogsstrukturer som skiktning, död ved och gamla grova träd ska finnas i gynnsam omfattning. Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i hela reservatet och besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska naturmiljöer och arter. Reservatet ska även kunna användas för naturstudier, undervisning och forskning.

2. Beskrivning av naturreservatet

2.1 Administrativa uppgifter

Namn	Långträsk
Nummer	2402244
Reg-DOS id	2014813
Natura 2000	-
Kommun	Vindeln
Län	Västerbotten
Lägesbeskrivning	Ca 6 km NV Ekträsk, ekokarta 22J, 2-3 g-h
Naturgeografisk region	Mittkoordinat (RT90): 7164200, 1686200 32c: norra Norrlands barrskogsområden och bergkullslätter
Gräns	Se beslutscharta
Ägarkategori	Staten via Naturvårdsverket samt enskilda
Fastigheter	Långträsk 1:18, Långträsk 1:11
Förvaltare	Länsstyrelsen i Västerbottens län
Totalareal	417 ha
Skyddad areal produktiv skog	272 ha

2.2 Naturtyper inom reservatet

Naturtypsindelning ¹		Areal (ha)
Tallskog	Tallskog av lingonristyp (2.1.1.4)	269 ha
	Sumptallskog av ristyp (2.1.1.3)	2 ha
Granskog	Granskog av blåbärsristyp (2.1.2.1)	12 ha
Våtmark (areal av olika våtmarks- typer ej specificerad)	Ristuvor av Ljung-kråkbär-Sphagnum fuscumtyp (3.1.2.2)	
	Fattigkärr av tuvull-vitmosstyp (3.2.3.1)	
	Fattigkärr av tuvsäv-blåtåteltyp (3.2.3.2)	
	Fattigkärr av starr-vitmosstyp (3.2.4.1)	
	Fattigkärr av mossfattig torvslamtyp (3.2.4.2)	
	Myroddling (myr av obestämbar typ 3.9.0.0)	79 ha
Vattenområden	Öppet vatten (6.0.0.0)	53 ha
Övrig mark	Väg, åkerholme	2,0 ha
		417 ha

¹Naturtypsindelning enligt *Vegetationstyper i Norden, 1994* (se bilaga 1).

Naturtypsindelning ²		Areal (ha)
Skog	Västlig taiga (9010)	259 ha
	Övrig skogsmark (9900)	23 ha
Våtmark	Öppna svagt välvda mossar, fattiga och inter- mediära kärr och gungflyn (7140)	77 ha
Sötvatten	Dystrofa småvatten och vattenmosaiker (3160)	10 ha
	Övrigt sötvatten (3800)	43 ha
Övrig mark	Väg, myroddling	5 ha
		417 ha

²Naturtypsindelning som underlag för uppföljning enligt basinventering av skyddad natur, *rådets direktiv 92/43 EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter* (se bilaga 2).

2.3 Beskrivning av reservatet

Naturreservatet ligger i anslutning till byn Långträsk i norra delen av Vindelns kommun. Reservatet ligger i ett flackt småkuperat moränlandskap med inslag av myrar, tjärnar och sjöar. Centralt i reservatet ligger Tranuberget.

Berggrunden i reservatet består av fyra olika bergarter. Längst upp mot nordväst finns ett smalare stråk med metagråvacka, vilken är karakteristisk för länets kustregion. Sydost om detta stråk uppträder den helt dominerande bergarten, som utgörs av näringsrik gabbro. Sådana större områden med gabbro är inte så vanliga i länet. Gabbro omger också övre halvan av sjön Långträsket, utanför reservatet. Metagråvackan omger den nedre halvan av sjön som ligger inom reservatet. Från sjöns sydligaste del går ett stråk med granit och tonalit upp till byn Långträsk. Längst mot nordost inom reservatet finns ett mindre område med pegmatitisk granit insprängt i gabbro.

Reservatet ligger över högsta kustlinjen, HK. Den dominerande jordarten är morän med normal blockhalt i ytan. Dominerande isrörelseriktning är från nordväst. Byn Långträsk ligger på en välutvecklad större transversell moränrygg. Ytterligare fem sådana finns på östra sidan av Stor-Kroktjärnen.

Det finns synliga spår av isavsmältningen i reservatet. Ett område som har eroderats av smältvatten finns på Långträskets sydvästsida. Här har också några isälvsrännor bildats. Ytterligare spår av dränering av smältande is finns i form av rännor tvärs över vägen, öster om Långträsk.

Naturreservatet Långträsk ligger i ett sjö- och myrrikt landskap nordväst om Ekträsk, Vindelns kommun

Skogar och naturförhållanden

Trots en förhållandevis näringsrik berggrund så domineras hela reservatet av torr och näringsfattig brandpräglad tallskog. Skogen är i genomsnitt ca 170-190 år gammal med inslag av både äldre träd och en yngre tallgeneration som är ca 80-100 år gammal. Skogen är tidigare plockhuggen, men det har gjorts mycket få avverkningar under de senaste 50 åren. Det finns gott om gamla träd och stående döda träd. Tallågor förekommer mer sparsamt spridda i området, främst i form av lumpade toppar efter plockhuggningar. Tallbestånden är påfallande ojämna, antingen tydligt gruppställda, tvåskiktade eller med stor diameterspridning. Det finns också några områden med flerskiktad tallnaturskog med större inslag av upp till 250 (-300) år gamla träd samt gott om brandspår och allmänt med död ved. Det gäller bla på Tranubergets nordöstra del, i det myrrika området norr om Stor-Gunnartjärnen och söder om Långträsket i reservatets västra del. Vildmarksintrycket förstärks här och var av en stor rikedom på ytliga block.

Inslaget av gran är begränsat i större delen av reservatet. En viss inväxning av gran märks bla i Tranubergets västsluttning och området söderut mot Långträsket, samt på

delar av Bränthacken sydväst om Tranuberget. Det finns också några mindre områden med mer grandominerad naturskog med rikligt med hänglav. Lövträd förekommer sparsamt, främst björk, i vissa avsnitt också inslag av asp. På Tranubergets östra del finns några egenartade vätar som omges av grova aspar. I södra delen av reservatet finns smärre ungskogsbestånd och föryngringsytor.

Myrarna i området är genomgående fattiga kärr eller mossar med tuvull, starr och dvärbjörk. Vid flera myrar finns dystrofa tjärnar. Det finns några mindre myrodlingar i reservatets perifera delar. I sjön Långträsket finns en igenväxande åkerholme.

Skogsbrand

Skogsmarken domineras helt av grovkorniga, tallbevuxna moränmarker som är historiskt starkt brandpräglade skogstyper. Det är länge sedan den senaste branden (1833?) men kolade stubbar och gamla tallöverståndare med brandljud kan fortfarande ses i varierande omfattning i hela reservatet. Större antal brända stubbar finns bl.a. på nordöstra delen av Tranuberget och i de sydvästra delarna av reservatet, söder om Långträsket. Tallskogens öppna karaktär och rikedom på myrar och tjärnar ger goda förutsättningar för naturvårdsbränning i reservatet.

Intressanta växt- och djurarter i området

Områdets ostörda karaktär med gamla, sparsamt skogsbrukspåverkade skogar ger gynnsamma förutsättningar för växter och djur som är beroende av ostörda ekosystem. Följande noteringar av ovanliga och intressanta arter har gjorts i området (hotkategori anges inom parentes): sidensvans, spurvuggla, tjäder, duvhök, lavskrika (NT), spillkråka, tretåig hackspett (VU), stjärtmes, tallicka, citronticka, ullticka, rynkskinn (NT), koralltaggsvamp (NT), grenlav (VU), dvärgbägarlav (NT), skinnlav, stiftgelélav (NT), violettgrå tagellav (NT), vitskaftad svartspik (NT), stuplav, bårdlav, lunglav (NT), dyster svävfluga (DD), reliktbock (NT) och mindre mörghorre.

Den sällsynta grenlaven (Evernia mesomorpha) på en tallkvist norr om Stor-Gunnartjärnen.

Kultur/markanvändningshistoria

Reservatet delas i två delar av vägen som leder till byn Långträsk. Naturen i reservatet nyttjades inom den naturhushållning som länge präglade byn. Längs vägen finns en gammaldags telefonledning. En liten kraftledning går från nordost över myrarna Skraphässjeslyet och Nykavelbromyran mot byn Långträsk.

Skogen i reservatet bär spår av äldre tiders skogsnyttjande. Byn har hämtat virke i skogen för byggnationer och brännved, tidigare har man även utvunnit tjära, kol och pottaska ur skogen. Det finns gott om stubbar efter den plockhuggning som har bedrivits i området.

På vissa myrar i reservatet finns det spår av myrslåtter, det finns också ett par små myrodlingar som är övergivna och håller på att växa igen. Grunda diken finns på några myrar i reservatets utkanter. Vid myrodlingen närmast Långträsk by finns en stor lada/loge som är i relativt gott skick. Det ligger två timrade lador på den igenväxande ängsmarken på åkerholmen i Långträsket.

I utloppet från Långträsket finns det rester av en dammanläggning samt en förfallen såg/kvarnbyggnad och en flottningsränna. Det finns tre outredda samfälligheter registrerade vid stränderna av Långträsket, Stor-Gunnartjärnen och Stor-Kroktjärnen. En tidigare samfälld båtplats vid Stor-Gunnartjärnen är upplöst.

Rester av en byggnad och en flottningsränna i Långträskbäcken vid utloppet av Långträsket.

Reservatets skogar och myrar har under lång tid nyttjats som vinterbetesområde av rennäringen. En renflyttningsled passerar genom reservatet över Långträsket i sydost-nordvästlig riktning.

Förr var abborrarna i Hemtjärnen så vana vid människor att de gick att fånga med händerna och mata för hand. Fiskarnas oskygga beteende utvecklades under lång tid

då man regelbundet diskade och sköljde mjölkkrämer vid bryggan vid sjön. De tama abborrarna var en liten turistattraktion som ungdomarna i byn gärna visade upp för besökare – korv tillhörde abborrarnas favoritföda.

Friluftsliv

Reservatet är främst ett lokalt friluftsområde som används för jakt, svamp- och bärplockning.

3. Skötselområden för naturvärden

Reservatet är indelat i 2 skötselområden med utgångspunkt från de övergripande naturtyperna i området samt den skötsel som ska genomföras inom respektive naturtyp (bilaga 3). För varje skötselområde redovisas ett antal mätbara bevarandemål och skötselåtgärder för att nå målen.

3.1 Skötselområde 1: Skog med branddynamik (282 ha)

Skötselområdet omfattar all skogsmark i reservatet. Skogen är tydligt brandpräglad och har påverkats av återkommande skogsbränder med varierande intensitet beroende på läge i terrängen, markfuktighet mm. Det är länge sedan den senaste skogsbranden, men det finns allmänt med brandspår i form av kolade stubbar och brandljud i äldre träd.

Hela skötselområdet ska skötas genom återkommande skogsbränder. Syftet med bränningarna är att skapa substrat för brandberoende arter (bränd mark, brandskadade och dödade träd) och varierade, ljusöppna, skiktade tallskogar med begränsat inslag av gran (beståndsdanande).

Brandpräglad tallskog sydväst om Långträsket som bär spår av den senaste skogsbranden.

Ett prioriterat syfte vid en första bränning bör vara att skapa brandskadad och dödad tallved samt äldre levande tallar i solexponerade lägen. Dvs att skapa substrat som det råder stor brist på i det övriga skogslandskapet. I andra hand är det viktigt att

genomföra brännor för att minska inslaget av gran och att skapa större inslag av hård inkådad tallved.

Bestånd med äldre gran kan omfattas av bränningar för att utvecklas till mer brandpräglade skogar med större andel tall. Granbrännorna kommer att delvis missgynna arter som är knutna till brandrefugiala granskogar, samtidigt blir de värdefulla för andra gran- och lövträdslevande arter genom ökad förekomst av dödad och brandskadad gran- och lövträdsved. Bränning kan även leda till betydande föryngring av lövträd.

Vilka områden som ska prioriteras för bränning får bedömas av reservatsförvaltaren med utgångspunkt från aktuell kunskap, regional bränningsstrategi och resurstillgång. Nedanstående indelning i delområden kan utgöra stöd för framtida prioritering av lämpliga bränningsområden.

Hur spontant uppkomna bränder ska hanteras i området får avgöras i samråd med räddningstjänsten.

Delområde 1A) Prioriterat delområde för bränning

Delområde 1A bör i första hand prioriteras för en inledande naturvårdsbränning där syftet är att skapa värdefulla substrat för brandberoende arter i ljusöppen tallskog. Området ligger i Tranubergets sydvända sluttning. Här växer torr öppen tallskog med 180-årig tall med inslag av en yngre tallgeneration (80-100 år) och enstaka äldre tallöverståndare (max ca 250 år). Flera av de äldsta tallarna växer i kanten mot myrarna i söder. I delområde 1A förekommer bla tallticka, dvärgbägarlav, mindre mörghorre och reliktböck. I myrkanten i söder finns en växtplats för den sällsynta grenlaven *Evernia mesomorpha*, den bör om möjligt undantas från bränning.

Det sydexponerade läget och öppna beståndsstrukturen utan större inslag av gran ger goda förutsättningar för ett bra bränningsresultat.

Delområde 1B) Huvuddelarna av bränningsområdet

Delområde 1B består av talldominerade skogar med varierade terrängförhållanden, graninväxning och inslag av äldre och yngre träd. Hela delområdet ska skötas genom naturvårdsbränning.

Delområde 1C) Ungskog med inslag av contortatall

Delområde 1C består av två ca 25-åriga ungskogsbestånd med tall och björk där hjälpplantering senare har skett med contortatall. Hela delområdet ska skötas genom naturvårdsbränning efter att contortan har avlägsnats.

Bevarandemål

- arealen brandpräglad naturskog ska uppgå till 282 ha
- naturvårdsbränning genomförs i reservatet minst var 20 år med en areal om minst 20 ha per 20-årsperiod
- återkommande bränning ska ske med en frekvens som liknar den historiskt naturliga på marktypen

- volymen död ved uppgår till minst 20 % av det totala virkesförrådet levande och döda träd
- Främmande trädslag finns inte inom reservatet

Särskilda mål för de bränningar som utförs ska specificeras i de detaljplaner som tas fram inför bränningarna, tex med avseende på att döda och brandskada tallar, döda granar, ge upphov till tallföryngring etc.

Skötselåtgärder

Skogsmarken i hela skötselområdet ska skötas genom återkommande naturvårdsbränning. Detaljplaneringen av den enskilda naturvårdsbränningen görs innan bränningen. Bränning ska göras i reservatet med hög frekvens, om möjligt minst en gång per 20 år. Den areal som bränns vid varje brandtillfälle bör vara minst 20-50 ha. De utvalda delarna bör brännas med ett för området naturligt intervall. Avverkning kan genomföras om det behövs för att underlätta kontrollerad bränning.

Bränningsåtgärderna kommer att infogas i en övergripande planering för naturvårdsbränning i länets samtliga naturreservat. Det innebär att en prioritering kommer att ske inom tillgängliga resurser, där ovan beskrivna skötselåtgärder kommer att vägas mot liknande åtgärder i andra naturreservat. Någon tidpunkt för genomförande föreskrivs därför inte i skötselplanen. Nedanstående indelning i delområden utgör stöd för framtida skötselåtgärder.

Delområde 1A

Delområde 1A bör i första hand prioriteras för en inledande naturvårdsbränning pga av ett gynnsamt sydexponerat läge och goda förutsättningar för en lyckad bränning. Bränningen bör utformas med huvudsyfte att skapa värdefulla substrat för brandberoende arter i ljusöppen tallskog.

Delområde 1B

Naturvårdsbränningar genomförs i hela delområde 1B. Det ska eftersträvas att brandskada och döda träd, att stimulera inkådning av skadade tallar, att döda inväxande gran, skapa mer ljusöppna bestånd och ge förutsättningar för föryngring av tall.

Delområde 1C

Inom delområde 1C ska contortatallen snarast röjas bort. Toppar som hunnit sätta kottar bör transporteras ut ur reservatet. Efter att contortan har avvecklats ska delområde 1C skötas genom återkommande bränningar utifrån de prioriteringar som görs för hela reservatet.

3.2 Skötselområde 2: Våtmarker mm med fri utveckling (132 ha)

Skötselområdet inkluderar reservatets myrar, tjärnar, sjöar och vattendrag samt några smärre myrodlingar och en igenväxande åkerholme i sjön Långträsket. Merparten av myrarna är hydrologiskt intakta, men det finns enstaka diken, främst i anslutning till myrodlingarna. Dikena har begränsad effekt och kommer på sikt att slamma igen då de inte underhålls. Myrar och vattenmiljöer ska utvecklas fritt utifrån naturliga hydrologiska processer med de strukturer och artsamhällen som hör dessa naturtyper till. Åkerholmen kommer på sikt att växa igen, då aktiva brukare saknas.

Bevarandemål

- arealen våtmarker, dystrofa sjöar och andra vattenområden mm uppgår till sammanlagt 132 ha
- skötselområdet utvecklas utifrån naturliga hydrologiska processer

Skötselåtgärder

Inga åtgärder.

Flertalet våtmarker och vattenmiljöer i Långträsk reservatet är opåverkade av ingrepp och ska lämnas för fri utveckling.

4. Skötselområde för kulturmiljövården

Hela reservatet redovisas som ett skötselområde med avseende på kulturhistoriska lämningar (bilaga 4). Reservatet har under lång tid nyttjats av människor för jakt, fiske, boskaps- och renskötsel. I Långträsket finns en övergiven åkerholme med igenväxande ängsmark och två lador. Vid Långträskets utlopp i Långträskbäcken finns rester av en dammanläggning samt en såg/kvarnbyggnad och en flottningsränna. Kulturmiljövårderna i reservatet har inte sådan dignitet att det är motiverat att sätta upp bevarandemål för att vidmakthålla dem. Det innebär att kulturlämningarna långsamt kommer att förfalla och att områdena successivt kommer att återtas av naturen.

Bevarandemål

Inga mål.

Skötselåtgärder

Inga åtgärder.

5. Skötselområde för friluftsvärden

Hela reservatet utgör ett skötselområde med avseende på friluftsliv och anläggningar (bilaga 4). Området nyttjas idag främst för jakt och besöksfrekvensen har i övrigt liten omfattning. Den förväntade ökningen av besök till följd av reservatsbildningen bedöms bli måttlig. Ökningen av antalet besökare kommer inte att äventyra områdets naturvärden och kräver inga särskilda anläggningar.

Det övergripande målet för friluftslivet är att området ska nyttjas utifrån dess naturgivna förutsättningar. Nyttjandet av området som utflyktsmål ska främjas genom att en informationsskylt (A2) med karta över reservatet ska sättas upp vid entrén.

Mål för friluftslivet

- Det ska finnas en tydlig entré till reservatet
- Det ska finnas en väl underhållen informationsskylt med beskrivning av natur- och kulturmiljöer i reservatet, föreskrifter för allmänheten samt en karta
- Det ska finnas möjlighet att parkera bil vid entrén.

Skötselåtgärder

- Montering av informationsskyltar.

Strax öster om Lilltjärnen finns en lämplig plats att ställa bilen och montera informationsskyltar.

6. Övriga anläggningar

Inga övriga anläggningar finns inom reservatet. Länsstyrelsen förbehåller sig rätten att avlägsna anläggningar som inte underhålls om de bedöms kunna utgöra potentiell fara för besökare i reservatet.

7. Nyttjanderätter

Jakt och fiske får bedrivas inom reservatet enligt gällande lagstiftning och i enlighet med gällande reservatsföreskrifter.

8. Utmärkning av gränser

Reservatet ska hållas väl utmärkt enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar. Gränserna bör ses över vart 10:e år och målas om vid behov.

9. Sammanställning av skötselåtgärder

Skötselåtgärd	Var	Tidpunkt	Prioritet ¹
Naturvårdsbränning	Skötselområde 1		1
Montering av informations-skylt	Se bilaga 4	2010	1
Bortröjning av contortatall	Skötselområde 1, delområde 1C	2010-2012	1

¹Siffran anger prioriteringsordning, om genomförande av skötselåtgärder begränsas av tillgängliga resurser, där 1 är högsta prioritet och 3 lägsta.

10. Uppföljning och tillsyn

Tillsynen av området utförs av naturvårdsförvaltaren och ska dokumenteras skriftligt. Tillsynen innefattar, utöver en besiktning av att reservatsföreskrifterna efterlevs, även alla anläggningar, utmärkningar och skyltar inom reservatet. Uppföljningen ska ske årligen. Brister och fel ska dokumenteras och åtgärdas.

Tillsynen och uppföljningen av reservatet kommer tillsammans att utgöra ett underlag för en eventuell revidering av skötselplanen.

10.1 Uppföljning av skötselåtgärder

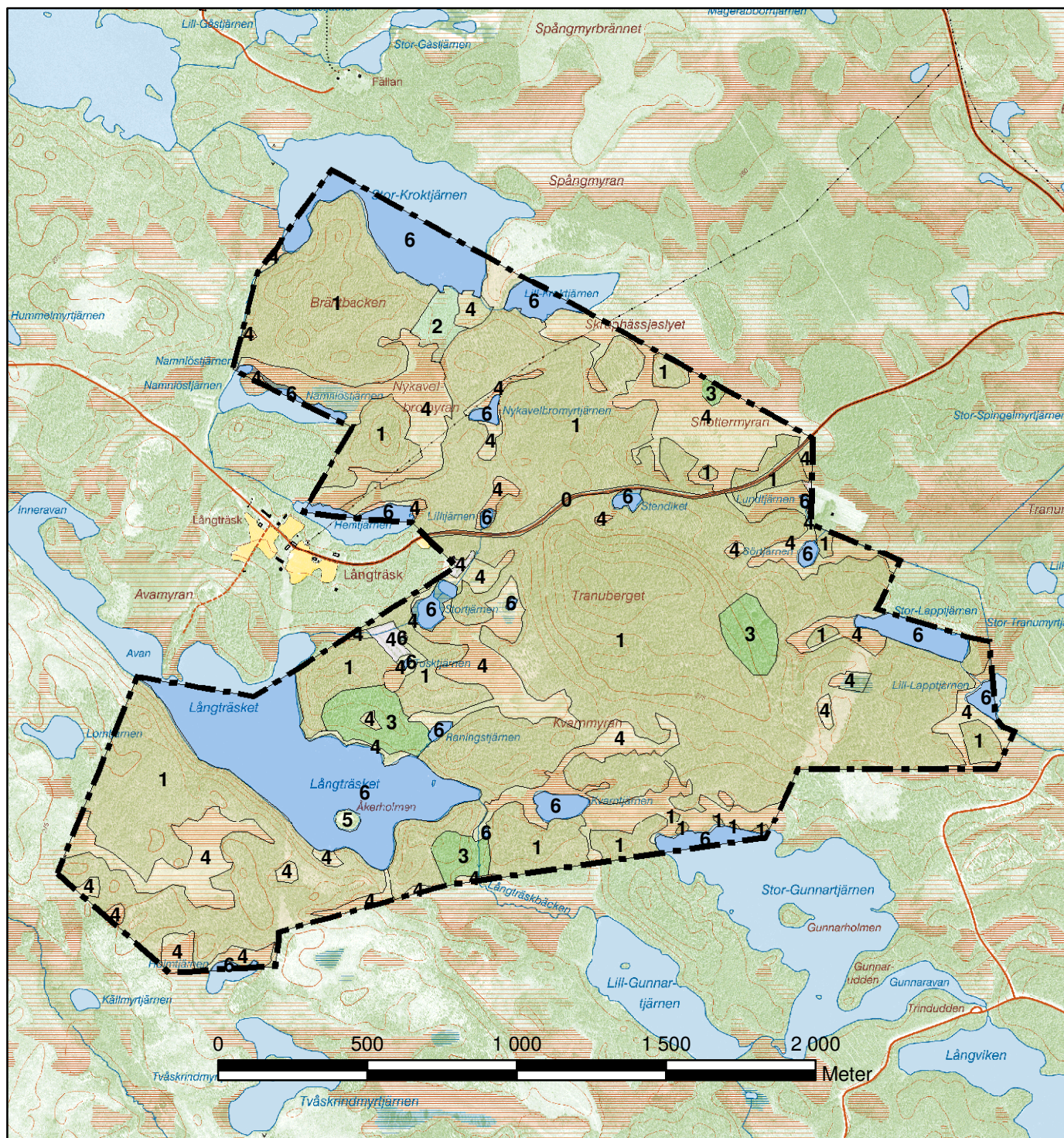
I samband med att skötselåtgärder utförs ska utgångsläget innan åtgärden, tidpunkt för åtgärd, åtgärdens omfattning och utförande samt uppnått resultat dokumenteras för att möjliggöra en långsiktig uppföljning. Även kostnaderna för åtgärderna ska noteras.

10.2 Uppföljning av bevarandemål

Områdets bevarandemål ska följas upp enligt fastställda metoder för uppföljning av skyddad natur. Uppföljningen kommer att ske utifrån reservatets skötselområden och enligt den indelning i naturtyper för basinventering av skyddad natur som presenteras på kartan i bilaga 2. Indelningen kan komma att ändras efter ytterligare fältbesök i reservatet eller efter att området har flygbildstolkats.

Kartbilagor:

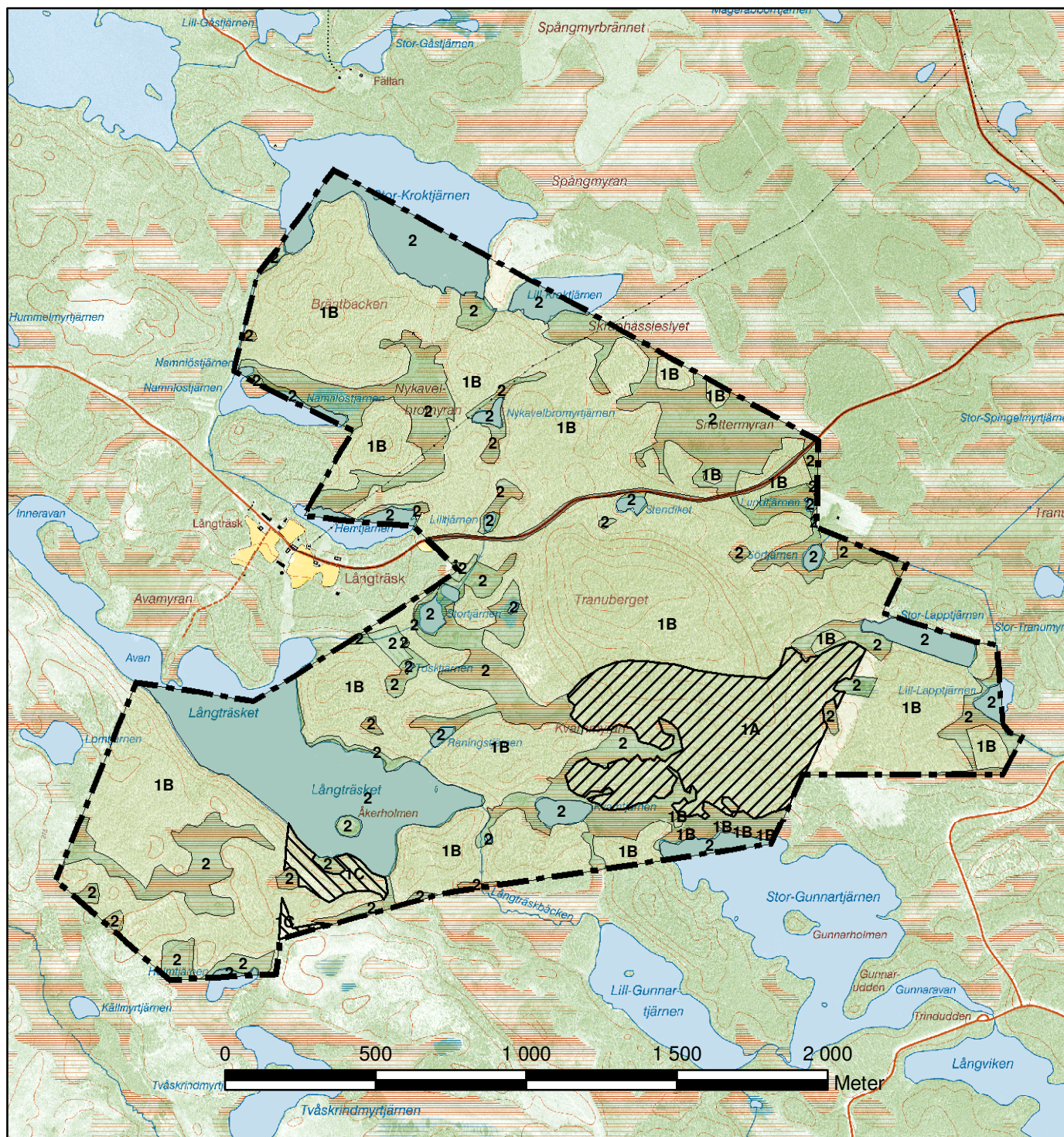
1. Naturtypsindelning enligt Vegetationstyper i Norden
2. Naturtypsindelning enligt basinventering av skyddad natur
3. Skötselområden för naturvärden
4. Anläggningar för friluftsliv och kulturmiljövärden

Bilaga 1. Karta över naturtyper, tillhörande Skötselplan för Långträsk naturreservat. Dnr 511-18293-2002

1. Tallskog av lingonristyp
2. Sumptallskog av ristyp
3. Granskog av blåbärsristyp
4. Myrar
5. Åkerholme
6. Vattenområden

1. Västlig taiga (9010)
2. Övrig skogsmark (9900)
3. Fattiga mossar och kärr (7140)
4. Dystrofa småvatten (3160)
5. Övrigt sötvatten (3800)
0. Övrig mark (-)

Bilaga 3. Karta över skötselområden, tillhörande skötselplan för Långträsk naturreservat. Dnr 511-18293-2002

1. Skog med branddynamik

- 1A) Prioriterat område för första bränning
- 1B) Huvuddelarna av bränningsområdet
- 1C) Skog där contorta ska röjas bort innan bränning

2. Våtmarker mm med fri utveckling

KULTURLÄMNINGAR

1. Loge
2. Lada
3. Rester av dammanläggning, kvarn/såg och flottningsränna
4. Outredda samfälligheter
5. Åkerholme med lador
6. Myrodling
7. Tidigare samfälld båtplats

ANLÄGGNINGAR FÖR FRILUFTSLIVET

- Plats för informationstavla